YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

2 päivänä lokakuuta 2008 *

Asiassa C-372/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Supreme Court (Irlanti) on esittänyt 30.7.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 6.8.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Nicole Hassett

vastaan

South Eastern Health Board,

Raymond Howardin,

Medical Defence Union Ltd:n ja

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

MDU Services Ltd:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

ja

Cheryl Doherty

vastaan

North Western Health Board,

Brian Davidsonin,

Medical Defence Union Ltd:n ja

MDU Services Ltd:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit A. Tizzano (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, M. Ilešič ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.6.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Medical Defence Union Ltd ja MDU Services Ltd, edustajinaan solicitor R. Bourke, B. Murray, BL, ja N. Travers, BL,

– R. Howard ja B. Davidson, edustajinaan D. McDonald, SC, ja E. Regan, SC,

– Irlannin hallitus, asiamiehenään D. O'Hagan, avustajanaan J. O'Reilly, SC,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja M. Wilderspin,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 22 artiklan 2 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty kahdessa asiassa, joissa asianosaisina ovat R. Howard ja B. Davidson (jäljempänä lääkärit) ja heidän ammatilliset edunvalvontajärjestönsä yhtiöt Medical Defence Union Ltd ja MDU Services Ltd (jäljempänä yhdessä MDU) ja joissa on kysymys sellaisen summan, joka kumpikin heistä voidaan velvoittaa suorittamaan vahingonkorvauksena sille terveydenhuoltoviranomaiselle (Health Board), jolle he

työskentelevät, korvaamisesta tai sitä koskevasta maksuosuudesta sellaisen vahingonkorvauskanteen yhteydessä, jonka N. Hassett ja C. Doherty ovat nostaneet näitä samoja terveydenhuoltoviranomaisia vastaan ammattitoiminnassa tehdyn virheen johdosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11 perustelukappaleessa säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –”

4 Asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

5 Asetuksen 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä;

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

– –”

6 Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

– –

2) jos kanne koskee takaus- tai takautumisvaatimusta tai sivullisvaatimusta, siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, jollei alkuperäistä kannetta ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne häntä vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen;

– –”

7 Asetuksen 22 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

– –

2) asiassa, joka koskee yhtiön tai muun oikeushenkilön pätevyyttä, mitättömyyttä tai purkamista taikka sen toimielinten päätösten pätevyyttä, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä yhtiön tai oikeushenkilön kotipaikka on. – –

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiat perustuvat kahteen vahingonkorvauskanteeseen, jotka Hassett ja Doherty ovat nostaneet irlantilaisissa tuomioistuimissa kahta Irlannin terveydenhuoltoviranomaista vastaan sellaisen vakavan vahingon johdosta, jonka väitetään aiheutuneen kyseisten viranomaisten palveluksessa olevien lääkäreiden ammattitoiminnassaan tekemistä virheistä. Kummankin kanteen osalta tehtiin sovintoratkaisu, joka johti korvauksen maksamiseen molemmille kantajille.

9 Näiden kanteiden yhteydessä kysymyksessä olevat terveydenhuoltoviranomaiset haastoivat lääkärit asianosaisiksi vaatiakseen heiltä maksuosuutta tai korvausta kyseisiin vahingonkorvauskanteisiin liittyen.

10 Lääkärit olivat riidanalaisten tosiseikkojen tapahtuma-aikaan MDU:n jäseniä. MDU on ammatillinen edunvalvontajärjestö, joka on Englannin oikeuden mukaan perustettu osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja jonka tehtävänä on erityisesti maksaa korvauksia jäsenilleen heidän ammattitoiminnassa tekemiään virheitä koskevissa asioissa.

11 Lääkärit vaativat tämän vuoksi MDU:lta korvausta ja/tai maksuosuutta summasta, joka kumpikin heistä voidaan velvoittaa suorittamaan asianomaisille terveydenhuoltoviranomaisille. MDU päätti hylätä heidän korvausvaatimuksensa vedoten MDU:n yhtiöjärjestyksen 47 ja 48 §:ään, joiden mukaan MDU:n hallituksella on täysi harkintavalta sen päättäessä korvausvaatimuksesta.

12 Koska lääkärit katsoivat, että nämä hylkäävät päätökset loukkasivat heidän yhtiöjärjestykseen perustuvia oikeuksiaan, he tekivät High Courtille (Irlanti) hakemuksen MDU:n haastamiseksi muuna kolmantena osapuolena, minkä High Court hyväksyi 22.6.2005 antamallaan määräyksellä.

13 MDU vaati tämän jälkeen kyseisen määräyksen kumoamista menettelyyn liittyvillä perusteilla. Se väitti, että sitä kohtaan esitetyt vaatimukset koskivat pääasiallisesti sen hallituksen tekemien päätösten pätevyyttä ja että näin ollen nämä vaatimukset kuuluivat asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdan soveltamisalaan, joten ainoastaan Englannin ja Walesin tuomioistuimet ovat toimivaltaisia ratkaisemaan asian, eivät Irlannin tuomioistuimet.

14 Lääkärit väittivät sitä vastoin, että kun otetaan huomioon heidän esittämiensä vaatimusten luonne, Irlannin tuomioistuimet ovat toimivaltaisia asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 ja 3 alakohdan ja 6 artiklan 2 alakohdan nojalla. Heidän mukaansa yhtäältä MDU oli laiminlyönyt sopimusvelvoitteensa, kun se ei ollut asianmukaisesti tutkinut sille esitettyjä korvausvaatimuksia. Toisaalta sen vuoksi, että MDU oli jo avustanut lääkäreitä heidän puolustuksessaan ammattitoiminnassa tehtyä virhettä koskevan kanteen käsittelyn yhteydessä, se ei voinut evätä heiltä korvausta tässä menettelyn myöhäisessä vaiheessa.

15 MDU:n menettelyllisillä perusteilla esittämä vaatimus hylättiin sillä perusteella, että lääkärien vaatimukset eivät kuulu asetuksen 22 artiklan 2 alakohdan soveltamisalaan. MDU valitti Supreme Courtiin, joka lykkäsi asian käsittelyä ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kun lääkärit perustavat keskinäisen edunvalvontajärjestön, joka on jonkin jäsenvaltion oikeuden mukaan perustettu yhtiö ja jonka tarkoituksena on antaa apua ja korvauksia ammattiaan mainitussa ja jossakin toisessa jäsenvaltiossa harjoittaville jäsenilleen, ja kun avun tai korvauksen antaminen edellyttää mainitun yhtiön hallituksen yhtiöjär-

jestyksen mukaisesti ja täyden harkintavaltansa nojalla tekemää päätöstä, voidaanko asiaa, jossa toisessa jäsenvaltiossa ammattiaan harjoittava lääkäri riitauttaa avun tai korvauksen epäävän päätöksen katsoen yhtiön loukkaavan hänen sopimusoikeudellisia tai muita laillisia oikeuksiaan, pitää asiana, joka koskee mainitun yhtiön toimielimen päätöksen pätevyyttä asetuksen (EY) N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetulla tavalla, jolloin sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jonka alueella yhtiön kotipaikka sijaitsee, on yksinomainen toimivalta?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

16 Kansallinen tuomioistuin haluaa tällä kysymyksellä selvittää, onko asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltainen asia, jossa asianosainen väittää, että yhtiön toimielimen tekemä päätös loukkaa oikeuksia, joita hänellä on tämän yhtiön yhtiöjärjestyksen nojalla, koskee yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä kyseisessä säännöksessä tarkoitetuin tavoin.

17 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on palautettava mieleen, että yhtäältä asetuksen N:o 44/2001 säännöksiä on tulkittava itsenäisesti käyttäen perustana sen järjestelmää ja tavoitteita (ks. mm. asia C-103/05, Reisch Montage, tuomio 13.7.2006, Kok. 2006, s. I-6827, 29 kohta).

18 Toisaalta kuten asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11 perustelukappaleesta ilmenee, vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta

joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Tällaisia tapauksia on näin ollen tulkittava suppeasti.

19 Yhteisöjen tuomioistuin on omaksunut juuri tällaisen tulkinnan 27.9.1968 allekirjoitetun tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus) 16 artiklan määräysten osalta, jotka ovat pääasiallisesti samansisältöisiä kuin asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan säännökset. Yhteisöjen tuomioistuin on näet todennut tältä osin, että koska nämä Brysselin yleissopimuksen määräykset ovat poikkeuksia yleisistä toimivaltasäännöistä, niitä ei pidä tulkita laajemmin kuin niiden tavoitteen takia on välttämätöntä, koska niiden vaikutuksesta asianosaisilla ei ole heille muutoin kuuluvaa, oikeuspaikkaa koskevaa valinnanvapautta, ja joissakin tilanteissa niistä aiheutuu, että asia tulee vireille tuomioistuimessa, joka ei ole kummankaan asianosaisen kotipaikan tuomioistuin (ks. asia 73/77, Sanders, tuomio 14.12.1977, Kok. 1977, s. 2383, 17 ja 18 kohta; asia C-8/98, Dansommer, tuomio 27.1.2000, Kok. 2000, s. I-393, 21 kohta ja asia C-343/04, ČEZ, tuomio 18.5.2006, Kok. 2006, s. I-4557, 26 kohta).

20 Kuten lisäksi Brysselin yleissopimusta koskevassa Jenardin selvityksessä (EYVL 1979, C 59, s. 1) todetaan, tällaisen poikkeuksen, jonka mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta, jossa yhtiöllä on kotipaikka, pääasiallinen tavoite on toimivallan keskittäminen, jotta vältetään yhtiöiden olemassaoloa ja niiden toimielinten tekemien päätösten pätevyyttä koskevat ristiriitaiset ratkaisut.

21 Kuten kyseisestä selvityksestä niin ikään ilmenee, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa yhtiöllä on kotipaikka, on parhaat edellytykset tällaisten oikeusriitojen ratkaisemiseen erityisesti sen vuoksi, että yhtiötä koskevien tietojen julkisuuteen liittyvät muodollisuudet on toteutettu tässä samassa valtiossa. Yksinomaisen toimivallan antaminen näille tuomioistuimille tapahtuu siis hyvän oikeudenhoidon intressissä (ks. vastaavasti em. asia Sanders, tuomion 11 ja 17 kohta).

22 Toisin kuin MDU esittää, edellisissä kohdissa mainituista periaatteista ei kuitenkaan voida päätellä, että asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdan soveltamiseksi riittää, että kanteella on mikä hyvänsä liittymä jonkin yhtiön toimielimen tekemään päätökseen (ks. analogisesti Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 1 kohdan osalta asia C-294/92, Webb, tuomio 17.5.1994, Kok. 1994, s. I-1717, 14 kohta ja em. asia Dansommer, tuomion 22 kohta).

23 Kuten lääkärit toteavat, se, että kaikkien yhtiön toimielimen tekemiä päätöksiä koskevien oikeusriitojen katsottaisiin kuuluvan asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdan soveltamisalaan, merkitsisi tosiasiassa sitä, että yhtiötä vastaan nostetut kanteet, olivatpa ne sitten sopimukseen perustuvia, sopimukseen perustumattomia vahingonkorvauskanteita tai muulla perusteella nostettuja kanteita, kuuluisivat lähes aina sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaan, jossa tällä yhtiöllä on kotipaikka.

24 Kyseisen artiklan tulkitseminen tällä tavoin merkitsisi kuitenkin sitä, että kysymyksessä olevan poikkeuksellisen toimivallan piiriin kuuluisivat sekä asiat, jotka eivät voi johtaa yhtiön toimielinten tekemien päätösten pätevyyttä koskeviin ristiriitaisiin ratkaisuihin, koska niiden lopputuloksella ei ole mitään vaikutusta tähän pätevyyteen, että asiat, jotka eivät millään tavoin edellytä yhtiötä koskevien tietojen julkisuuteen liittyvien muodollisuuksien tutkimista.

25 Tällainen tulkinta ulottaisi siis asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdan soveltamisalan laajemmalle kuin sen tavoite, sellaisena kuin se on esitetty tämän tuomion 20 ja 21 kohdassa, edellyttää.

26 Tästä seuraa, että kuten lääkärit ja Euroopan yhteisöjen komissio aivan oikein toteavat, kyseistä artiklaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluvat vain ne oikeusriidat, joissa asianosainen riitauttaa yhtiön toimielimen päätöksen pätevyyden

sovellettavan yhtiöoikeuden tai yhtiön toimielinten toimintaa koskevien yhtiöjärjestyksen määräysten perusteella.

27 Ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene, että lääkärit olisivat esittäneet tällaisia riitautusperusteita High Courtissa.

28 Lääkärit eivät pääasioissa lainkaan kyseenalaista sitä, että MDU:n hallituksella on sen yhtiöjärjestyksen mukaan valta tehdä päätös, jolla heidän korvausvaatimuksensa hylätään.

29 Sen sijaan lääkärit arvostelevat tämän vallan käyttöä koskevia menettelytapoja. He väittävät, että käsiteltävänä olevassa asiassa MDU hylkäsi heidän vahingonkorvausvaatimuksensa automaattisesti tutkimatta sitä perusteellisesti, ja näin ollen se loukkasi heillä MDU:n jäseninä sen yhtiöjärjestyksen nojalla olevia oikeuksia.

30 Näin ollen pääasiat, joissa asianosaisina ovat kyseiset lääkärit ja MDU, eivät kuulu asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohdan soveltamisalaan.

31 Edellä esitetty huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltainen asia, jossa asianosainen väittää, että yhtiön toimielimen tekemä päätös loukkaa hänellä tämän yhtiön yhtiöjärjestyksen nojalla olevia oikeuksia, ei koske yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä kyseisessä säännöksessä tarkoitetuin tavoin.

Oikeudenkäyntikulut

32 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 22 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltainen asia, jossa asianosainen väittää, että yhtiön toimielimen tekemä päätös loukkaa hänellä tämän yhtiön yhtiöjärjestyksen nojalla olevia oikeuksia, ei koske yhtiön toimielinten päätösten pätevyyttä kyseisessä säännöksessä tarkoitetuin tavoin.

Allekirjoitukset